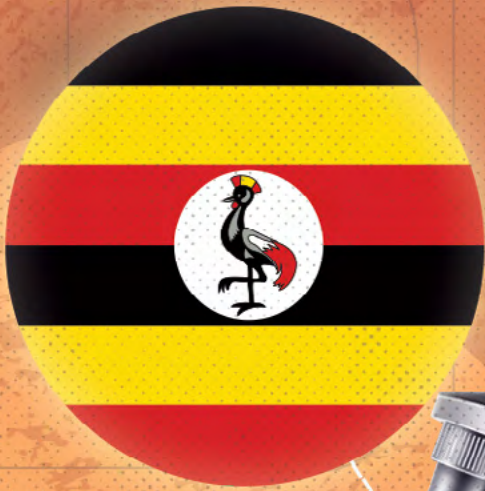

LONDA

RIPOTI YA HAKI ZA KIDIJITALI NA USHIRIKSHWAJI KATIKA AFRIKA

UGANDA

2022

LONDA

Ripoti ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji Barani Afrika 2022

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa Aprili 2023

Ripoti iliyotolewa na Paradigm Initiative
Ubunifu na Muundo na Kenneth Oyeniya

Chapisho hili linaweza kunaswa tena kwa matumizi yasiyo ya kibiashara kwa namna yoyote ile mradi sifa inayostahili imetolewa kwa wachapishaji, na kazi itawasilishwa bila upotoshaji wowote.

Hakimiliki © 2023 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ISBN: 978-978-797-8980-8

Uganda

► Ufupisho

Uganda ni mojawapo ya nchi za Kiafrika zenye gharama kubwa zaidi za data za simu, ikiwa na Gigabyte 1 (GB) ya data ambayo inagharimu hadi 16.2% ya wastani wa mapato ya kila mwezi ya Uganda ikilinganishwa na wastani wa Kusini mwa Jangwa la Sahara wa 9.3%.¹ Pamoja na ongezeko la hivi majuzi la watumiaji wa mtandao nchini Uganda, bado kuna mambo kadhaa ambayo yanapunguza ufikiaji wa mtandao kama vile ushuru wa asilimia 12 unaotozwa moja kwa moja kwenye data ya mtandao ambayo inafanya mkusanyiko wa data kuwa ghali kabisa na inaendelea kupunguza ufikiaji wa mtandao nchini Uganda. Facebook bado imezuiwa nchini Uganda na huku kukiwa hakuna ripoti ya kukatizwa kwa aina nyingine za muunganisho mwaka wa 2022, ongezeko la vitisho, unyanyasaji na zana za uchunguzi wa kibiashara dhidi ya wanahabari na wanaharakati wa serikali zinaendelea.

Mnamo Septemba 2022, Uganda ilirekebisha Sheria ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta ya 2011 ili kupiga marufuku kushiriki habari zinazoendeleza matamshi ya chuki, kuzuia kushiriki habari za uwongo, na kuimarisha ulinzi dhidi ya uhalifu wa mtandaoni. Tume ya Mawasiliano ya Uganda (UCC) pia ilianzisha mfumo mpya wa kutoa leseni kwa mawasiliano ya simu ambayo waangalizi wa tasnia wanahofia inaweza kusababisha udhibiti mkubwa katika sekta hiyo. Mfumo mpya wa utoaji leseni usio na athari katika sekta hii unaweza kusababisha vikwazo vya utendaji kazi kwa watoa huduma na ufuatiliaji wa shughuli za watendaji wa serikali.

Data ya kibinafsi na ya mfanyakazi imekusanywa, kuhifadhiwa na kudhibitiwa, hata hivyo, data imehamishwa katika wigo wa eneo ambao umesababisha mwitikio wa ukiukaji, na vikwazo. Ingawa, kuna ushahidi mdogo kwamba watunga sera hurekebisha sera za usimamizi wa data ili kukabiliana na matatizo na majibu ya umma.

Ripoti hii inapendekeza kwamba serikali ianzishe Hazina za Huduma kwa Wote kama chombo tofauti, na huru kisichoingiliwa na mwingiliano wa kisiasa ili kufikia madhumuni yake ya kukuza ufikivu na ushirikishwaji nchini Uganda. Wakati [ikipendekeza hilo] mashirika ya kiraia yanajenga uwezo wa jumuiya za mashinani kurudi nyuma dhidi ya na kutetea mtandao huru na wazi kutoka kwa kutengwa kwa dijiti, ripoti hiyo inataka zaidi sekta ya kibinafsi kutumia teknolojia kwa uvumbuzi, uzalishaji wa kiuchumi, na utoaji wa huduma.

¹ CIPESA 'Digital Taxation in Uganda: A Hindrance to Inclusive Access and Use of Digital Technologies' (March 2022) <https://cipesa.org/wp-content/files/briefs/Digital-Taxation-in-Uganda-A-Hinderance-to-Access-and-Use-of-ICTS.pdf> (accessed on 30 December 2022).

Utangulizi

Uganda ni nchi isiyo na bandari katika Afrika Mashariki inayopakana na Kenya, Sudan Kusini, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Rwanda na Tanzania.² Uganda ina wakazi wapatao milioni 49 kulingana na ufafanuzi wa Worldometer wa data za hivi punde za Umoja wa Mataifa ³ huku Yoweri Kaguta Museveni akiwa rais wake wa sasa. Kati ya makadirio ya idadi ya watu wa Uganda, takriban 19% ya watu wanakosa huduma za kimsingi za simu, na 73% ya watu wanakosa huduma za mtandao.⁴ Zaidi ya hayo, takriban wilaya 57 kati ya 113, na zaidi ya kaunti ndogo 1,000 kati ya 1,386 hazina muunganisho wa mkondo wa mtandao.⁵ Idadi halisi ya watu wanaotumia intaneti bado iko chini zaidi ingawa watumiaji wengi wana usajili mwingi. Kwa mfano, usajili wa mtandao ulifikia milioni 22, au kupenya kwa 52%.⁶

Mnamo 2021, Shirika la Network Readiness Index ambayo inatathmini matumizi na athari za teknolojia katika uchumi duniani kote iliweka Uganda nafasi ya 116 kati ya nchi 130.⁷ Uganda ilipata alama ya chini zaidi kwenye Kielezo cha Muunganisho wa Simu ya GSMA, ambacho hupima viwezeshaji muhimu vya utumiaji wa mtandao wa simu kama vile miundombinu, uwezo wa kumudu, maudhui na huduma.

Hata hivyo, ni muhimu kutambua kwamba hali ya uhuru wa mtandao wa 2022 nchini Uganda iliimarika kidogo kwa sababu hakukuwa na taarifa za usumbufu wa muunganisho, ingawa Facebook bado imewekewa vikwazo nchini Uganda. Zaidi ya hayo, kujidhibiti kunaendelea kutokea miongoni mwa waandishi wa habari na wanaharakati wa haki za kidijitali, na familia au jamaa zao wanaendelea kukabiliwa na unyanyasaji wa kimwili na vitisho pamoja na ufuatiliaji wa mara kwa mara wa viongozi wa upinzani na waandishi wa habari ambao wakosoa makosa ya serikali.⁸ Kwa kifupi, sekta ya teknolojia ya habari na mawasiliano (TEHAMA) inaendelea kukua, huku kukiripotiwa uwekezaji na maboresho katika utendaji wa mifumo ya kielektroniki inayodhibitiwa na serikali.⁹

2 The Common Wealth <https://thecommonwealth.org/our-member-countries/uganda> (accessed on January 18, 2023).

3 Uganda Population <https://www.worldometers.info/world-population/uganda-population/#:~:text=The%20current%20population%20of%20Uganda,year%20according%20to%20UN%20data>. (accessed on Tuesday, January 17, 2023)

4 Uganda Communications Commission 'RCDF Policy 2017/18–2021/22 (RCDF III) Stakeholder Validation Workshop March 2017' http://ucc.co.ug/files/downloads/RCDF_Policy_2017_18_to_202_22_Stakeholders_Validation_Report_March_10_2017.pdf (accessed on 28 December 2022).

5 Uganda Communications Commission 'RCDF Policy 2017/18–2021/22 (RCDF III) Stakeholder Validation Workshop March 2017' http://ucc.co.ug/files/downloads/RCDF_Policy_2017_18_to_202_22_Stakeholders_Validation_Report_March_10_2017.pdf (accessed on 28 December 2022).

6 CIPESA 'Digital Taxation in Uganda: A Hindrance to Inclusive Access and Use of Digital Technologies' (March 2022) <https://cipesa.org/wp-content/files/briefs/Digital-Taxation-in-Uganda-A-Hindrance-to-Access-and-Use-of-ICTS.pdf> (accessed on 28 December 2022).

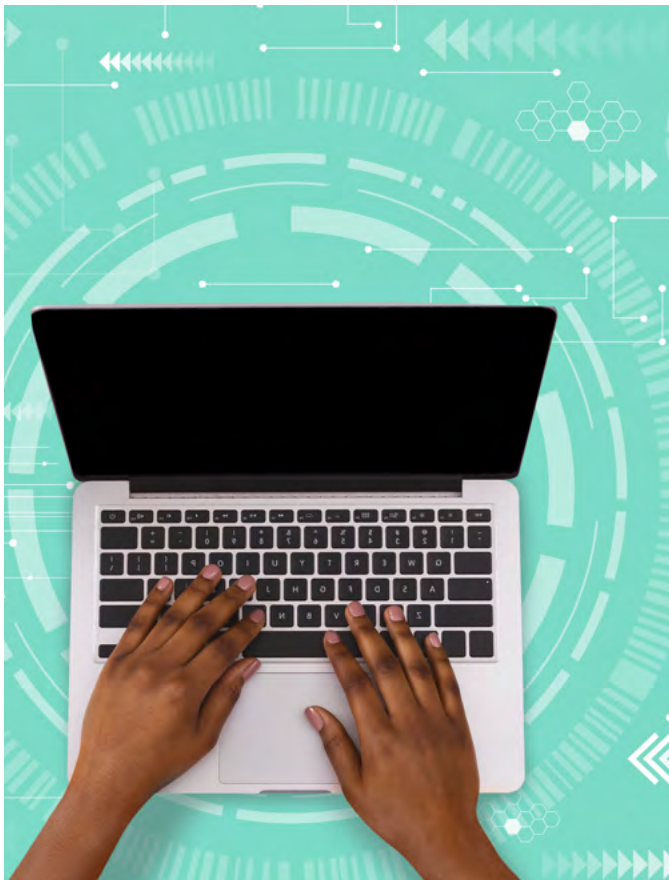
7 CIPESA 'Digital Taxation in Uganda: A Hindrance to Inclusive Access and Use of Digital Technologies' (March 2022) <https://cipesa.org/wp-content/files/briefs/Digital-Taxation-in-Uganda-A-Hindrance-to-Access-and-Use-of-ICTS.pdf> (accessed on 28 December 2022).

8 Simon Kemp 'Digital 2022: Uganda' 15 February 2022 <https://datareportal.com/reports/digital-2022-uganda> (accessed on 12 December 2022).

9 Information and Communication Technology Sector 'Semi-Annual Budget Monitoring Report Financial Year 2020/21' (April 2021) <https://www.finance.go.ug/sites/default/files/Publications/ICT%20Sector%20Semi-Annual%20Monitoring%20Report%20FY2020-21.pdf> (accessed 29 December 2022).

Uchambuzi wa Nchi

Ripoti ya haki za kidijitali ya Uganda na ripoti ya ujumuishi ya 2022 inalenga kufanya uchambuzi wa kina wa hali ya haki za kidijitali na ushirikishwaji pamoja na kutoa mapendekezo muhimu ya kuendeleza haki za kidijitali na kujumuishwa nchini Uganda.

UCHAMBUZI WA NCHI UHURU WA MTANDAO

Ufikiaji wa mtandao na usumbufu

Uganda imeshuhudia ongezeko kubwa la upenyaji,

ufikiaji wa mtandao, na utumiaji na ongezeko la milioni 1.8 la watumiaji wa mtandao kati ya 2021 na 2022 na kiwango cha kupenya kwa mtandao cha asilimia 54 hadi Desemba 2021.¹⁰ Kulingana na Ripoti ya Dijitali ya 2022, Januari 2022, kiwango cha kupenya kwa mtandao cha Uganda kilikuwa asilimia 29.1, ingawa idadi ya watu wa Uganda iliongezeka kwa milioni 1.3 (+2.9 asilimia) kati ya 2021 na 2022.¹¹ Asilimia 50.7 ya wakazi wa Uganda ni wanawake, wakati asilimia 49.3 ya watu ni wanaume.¹² Mnamo 2022, asilimia 62 ya wanaume walikuwa wakitumia mtandao ikilinganishwa na asilimia 57 ya wanawake. Hivyo, pengo la kijinsia katika matumizi ya mtandao duniani bado ni asilimia 8 kutokana na gharama kubwa za mtandao, upatikanaji mdogo wa umeme vijijini, elimu ndogo ya kidijitali, kukatika kwa mitandao, tofauti za kijinsia na changamoto za uwezo wa kumudu gharama za intaneti kama vile kompyuta. na simu mahiri.¹³

Gharama za mtandao bado Waganda walio wengi hawazimudu. Kwa mfano, idadi ya miunganisho ya simu nchini Uganda ilipungua kwa 698,000 (asilimia-2.5) kati ya 2021 na 2022.¹⁴ Uchunguzi wa Kepios unaonyesha kuwa watumiaji wa mtandao nchini Uganda waliongezeka kwa milioni 1.8 (+15.1 asilimia) kati ya 2021 na 2022. Hata hivyo, 'takwimu hizi za watumiaji zinaonyesha kuwa watu milioni 33.85 nchini Uganda hawakutumia mtandao mwanzoni mwa 2022, kumaanisha kwamba asilimia 70.9 ya watu walibaki nje ya mtandao mwanzoni mwa mwaka'.¹⁵ Pia, ushuru

10 Freedom House 'Freedom On The Net 2022 Uganda' <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022)

11 Simon Kemp 'Digital 2022: Uganda' 15 February 2022 <https://datareportal.com/reports/digital-2022-uganda> (accessed on 12 December 2022).

12 Simon Kemp 'Digital 2022: Uganda' 15 February 2022 <https://datareportal.com/reports/digital-2022-uganda> (accessed on 12 December 2022).

13 International Telecommunication Union (ITU) 'Bridging the gender divide' <https://www.itu.int/en/mediacentre/backgrounders/Pages/bridging-the-gender-divide.aspx> (accessed on 29 December 2022).

14 <https://datareportal.com/reports/digital-2022-uganda> (accessed on 12 December 2022).

15 <https://datareportal.com/reports/digital-2022-uganda> (accessed on January 18, 2023)

wa asilimia 12 unaotozwa moja kwa moja kwenye data ya mtandao hufanya ununuzi wa mtandao kuwa ghali sana na unaendelea kupunguza ufikiaji wa mtandao nchini Uganda. Kuna uhusiano wa moja kwa moja kati ya ushuru wa juu na utumiaji mdogo wa mtandao. Utafiti wa Mamlaka ya Kitaifa ya Teknolojia ya Habari (NITA-U) uligundua kuwa asilimia 76.6 ya waliohojiwa walitaja gharama kubwa za data kuwa sababu kuu iliyofanya matumizi yao ya mtandao kuwa mdogo. Nchini Uganda, GB 1 ya data bado inagharimu hadi asilimia 16.2 ya wastani wa mapato ya kila mwezi ya Waganda ikilinganishwa na wastani wa Kusini mwa Jangwa la Sahara wa asilimia 9.3.¹⁶ Facebook, yenye zaidi ya watumiaji milioni 3,328,000 wa ndani,¹⁷ bado imezuiliwa nchini Uganda kutoka kwa uchaguzi wa kitaifa wa 2021 Uganda kwa zaidi ya mwaka mmoja sasa.¹⁸ Hata hivyo, watumiaji wa mtandao wanaendelea kufikia Facebook kwa kutumia 'baadhi' ya mitandao ya Wi-Fi au kupitia mitandao ya kibinafsi (VPNs).¹⁹ Kufungwa kwake nchini Uganda kumeathiri jumuiya ya wafanyabiashara, burudani na wameiomba mara kwa mara serikali kuondoa marufuku hiyo kwa sababu ya athari zake kwa biashara.²⁰

Hakujawa na ripoti kuhusu kukatizwa kwa muunganisho wa Intaneti mwaka wa 2022, hata hivyo, muunganisho wa mkongo mkuu wa Uganda kwenye mtandao wa kimataifa unamilikiwa na kampuni binafsi katika soko la ushindani. Kulingana

na taasisi ya Freedom on the Net Report 2022, ISPs 29 ziliunganishwa na Uganda Internet Exchange Point (UIXP) kufikia Machi 2022.²¹

Uhuru wa kujieleza na uhuru wa vyombo vya Habari Mnamo Septemba 2022, Uganda ilirekebisha Sheria ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta ya 2011 ili kupiga marufuku kushiriki habari zinazoendeleza matamshi ya chuki, kuzuia kushiriki habari za uwongo, na kuimarisha ulinzi dhidi ya uhalifu wa mtandaoni. Wakosoaji wanasema kuwa sheria hiyo ilikuja kama vizuizi kwa watu binafsi ambao hawaepuki kuukosoa utawala wa kimabavu wa Museveni mtandaoni wakiwemo wanasiasa wa upinzani.²² Mnamo 2020, wakati wa maandamano yaliyofuatia kukamatwa kwa Robert Kyagulanyi Ssentamu (Bobi Wine), ambayo yalisababisha mauaji ya raia 50, Teddy Nalubowa, raia wa Uganda wa TikTok, aliwekwa gereza kwa kurekodi na kushiriki video iliyosherehekea kifo cha aliyekuwa waziri wa usalama ambaye aliongoza wanajeshi walioua raia 50 wakati wa maandamano hayo. Alishtakiwa kwa makosa kukiuka sheria ya mawasiliano, maudhi na kukiuka Sheria ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta ya 2011 huku kukiwa na ghasia za umma kuhusu unyanyasaji na vitisho kwa wapinzani.²³ Kuna kesi kadhaa za mahakama zilizopuuuzwa kuhusu uhuru wa kujieleza mtandaoni ambao huwaacha watu wanaohusika wakiwa wamechanganyikiwa.²⁴

16 CIPESA 'Digital Taxation in Uganda: A Hindrance to Inclusive Access and Use of Digital Technologies' (March 2022) <https://cipesa.org/wp-content/files/briefs/Digital-Taxation-in-Uganda-A-Hindrance-to-Access-and-Use-of-ICTS.pdf> (accessed on 28 December 2022).

17 CIPESA 'Digital Taxation in Uganda: A Hindrance to Inclusive Access and Use of Digital Technologies' (March 2022) <https://cipesa.org/wp-content/files/briefs/Digital-Taxation-in-Uganda-A-Hindrance-to-Access-and-Use-of-ICTS.pdf> (accessed on 28 December 2022).

18 Sandra Aceng 'The Impact of Internet Shutdowns on Women in Uganda' (2021) <https://preparepreventresist.org/wp-content/uploads/2022/07/Impact-of-Shutdowns-on-Women-in-Uganda.pdf> (accessed on 30 December 2022).

19 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

20 CIPESA 'Digital Taxation in Uganda: A Hindrance to Inclusive Access and Use of Digital Technologies' (March 2022) <https://cipesa.org/wp-content/files/briefs/Digital-Taxation-in-Uganda-A-Hindrance-to-Access-and-Use-of-ICTS.pdf> (accessed on 28 December 2022).

21 Freedom House 'Freedom On The Net 2022 Uganda' https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022#footnote8_9skyp7o (accessed on 10 December 2022)

22 Uganda Communications Commission 'Uganda's Changes On Computer Misuse Law Spark Fears It Will Be Used To Silence Dissidents' (October 15, 2022) <https://cipesa.org/2022/10/ugandas-changes-o-n-computer-misuse-law-spark-fears-it-will-be-used-to-silence-dissidents-2/> (accessed on 30 December 2022)

23 Uganda Communications Commission 'Uganda's Changes On Computer Misuse Law Spark Fears It Will Be Used To Silence Dissidents' (October 15, 2022) <https://cipesa.org/2022/10/ugandas-changes-o-n-computer-misuse-law-spark-fears-it-will-be-used-to-silence-dissidents-2/> (accessed on 29 December 2022).

24 Freedom House 'Freedom On The Net 2022 Uganda' <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

Sheria iliyorekebishwa ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta huenda ikatumiwa kunyamazisha sauti zinazopingana mtandaoni kwa kuzuia uandishi wao au kushiriki maudhui kwenye majukwaa ya mtandaoni.²⁵ Mnamo Machi 2022, mkurugenzi mtendaji, Norman Tumuhimbise, na mtangazaji, Farida Bikobere, wa Alternative Digitalk TV - kituo cha televisheni cha mtandaoni - walishtakiwa kwa mawasiliano ya kukera na udukuzi wa mtandao ulioelekezwa kwa rais, kwa kutangaza vitabu vilivyoandikwa na Tumuhimbise vinavyochunguza sera za Museveni tangu alipokuwa rais mwaka 1986. Walipewa dhamana na kuachiliwa siku tisa baadaye, pamoja na wanahabari wengine saba kutoka kituo kimoja.²⁶ Waandishi wa habari na wanaharakati wa haki za kidijitali ambao wanaikosoa Serikali kwa kuripoti makosa bado wanaendelea kujidhibiti pamoja na kukamatwa na kunyanyaswa na ndugu na jamaa zao kutokana na kuendelea na harakati mtandaoni.²⁷ Kwa mfano, mwishoni mwa Septemba 2022, nyumba ya mwanahabari Remmy Bahati, iliyoko Fort Portal City ilivamiwa huku kukiwa na hofu juu ya kuongezeka kwa ukandamizaji dhidi ya upinzani nchini Uganda. Robert Kyagulanyi, anayejulikana kama Bobi Wine, alitaja kwamba Bahati angeweza kulengwa kwa sababu ya kusema dhidi ya unyanyasaji wa serikali, ikiwa ni pamoja na ukiukwaji wa haki za binadamu.²⁸ Zaidi ya hayo, mwandishi wa Uganda, Kakwenza Rukirabashaija, alitoroka nchini baada ya kuachiliwa kutoka jela mwishoni mwa Januari 2022 baada ya kukamatwa Desemba 2021 kuhusiana na tweets kuhusu Rais Yoweri Museveni na mtoto wake, Muhoozi Kainerugaba, ambayo yalionekana kama mawasiliano ya kukera.²⁹ Aliteswa akiwa kizuizini, na hati yake ya kusafiria ikachukuliwa na

kufuatiliwa kila mara.³⁰

Kumekuwa na kuanzishwa kwa mfumo mpya wa utoaji leseni na Tume ya Mawasiliano ya Uganda kwa mawasiliano ya simu ambayo imedaiwa inaweza kusababisha udhibiti mkubwa katika sekta hiyo. Kwa mfano, mnamo Julai 2021, kwa mara ya kwanza, mfumo wa leseni ya redio ya UCC ulijumuisha leseni kwa watangazaji wa redio mtandaoni.³¹ Watoa huduma wanatawaliwa na mifumo kadhaa ya kisheria na udhibiti ambayo inawahitaji kuchuja, kuondoa, na kuzuia maudhui yoyote ambayo yanachukuliwa kuwa haramu na mamlaka, kama vile Sheria ya Mawasiliano ya

25 <https://cipesa.org/2022/10/ugandas-changes-o-n-computer-misuse-law-spark-fears-it-will-be-used-to-silence-dissidents-2/> (accessed on 29 December 2022).

26 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

27 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

28 Opio Mike 'Who is next? Home of journalist Remmy Bahati raided amid fears over growing crackdown on dissent in Uganda' (October 2, 2022) <https://www.thekampalareport.com/latest/2022100219890/who-is-next-home-of-journalist-remmy-bahati-raided-amid-fears-over-growing-crackdown-on-dissent-in-uganda.html> (accessed on 28 December 2022).

29 Aljazeera 'Ugandan author Kakwenza Rukirabashaija flees the country: Lawyer' (9 Feb 2022) <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/9/ugandan-author-flees-after-alleged-torture-says-lawyer> (accessed on 29 December 2022).

30 Aljazeera 'Detained Ugandan satirical novelist tortured in custody: Lawyer' (5 Jan 2022) <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/5/detained-ugandan-satirical-novelist-tortured-in-custody-lawyer> (accessed on 29 December 2022).

31 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

Uganda ya 2013 na Sheria ya Udhhibiti wa Kuzuia Mawasiliano (RIC) ya 2010.

Sheria nyingine nyingi zinadhoofisha uhuru wa kujieleza na uhuru wa vyombo vya habari ingawa Katiba ya Uganda inazitambua. Kwa mfano, Sheria ya Vyombo vya Habari na Waandishi wa Habari ya mwaka 2000 inawataka wanahabari kujiandikisha kwenye Baraza la Habari la kisheria, ambalo uhuru wake unaaminika kuathiriwa na ushawishi wa serikali juu ya muundo wake.

FARAGHA NA UFUATILIAJI

Zana zinazolengwa za uchunguzi wa kibiashara zimetumiwadhidiya wanahabari na wanaharakati na serikali.³² Kwa mfano, wanahabari wawili mashuhuri wa Uganda na kiongozi wa upinzani waliarifiwa na Apple kwamba huenda iPhones zao zililengwa na Pegasus mnamo Desemba 2021. Pegasus ni bidhaa ya kijasusi iliyotengenezwa na kampuni ya Israeli, NSO Group.³³ Hii ni kinyume na Kifungu cha 27 cha Katiba kinachokataza kuingiliwa kwa faragha ya nyumba ya mtu, maandishi, mawasiliano au mali nyinginezo. Hili pia limeainishwa katika Sheria ya Ulinzi wa Data na Faragha ya 2019 na kanuni zinazoambatana, ambazo zilianza kutumika Aprili 2021. Pegasus hutumiwa kwa kawaida na takriban serikali 45 kuwapeleleza maandishi wa habari, watetezi wa haki za binadamu, na wanasiasa wa upinzani na hii inafanya kuzingatia hili. tenda changamoto sana. Polisi wa Uganda wamenunua UFED, teknolojia iliyobuniwa na kampuni ya Israel, Cellebrite, ambayo inawezesha mamlaka kuingia kwenye simu mahiri zinazolindwa na nenosiri kulingana na ripoti ya Agosti 2022 ya gazeti la Israel, Haaretz.³⁴

Sheria ya RIC imeipa serikali uwezo kamili wa ufuatiliaji unaohitaji kampuni za mawasiliano

kufunga vifaa vinavyoweza uchunguzi wa kielektroniki wa wakati halisi wa washukiwa wa ugaidi. Sheria hii pia inampa waziri wa usalama uwezo wa kuomba kupata mawasiliano ya kibinafsi kwa kuzingatia masuala ya usalama wa taifa kufuatia agizo lililotolewa na jaji wa Mahakama Kuu.³⁵

UTAWALA WA TAKWIMU NCHINI UGANDA

Sera na Sheria za Uganda kuhusu Utawala wa Data Uchanganuzi wa usimamizi wa data nchini Uganda ikijumuisha sheria na sera zilizopo kama vile sheria na kanuni za faragha ambazo pia hutumika kote ulimwenguni, sera ya data huria ya 2017; na sera na sheria zingine zinazohusiana kama vile Katiba ya Uganda, Sheria ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta (Marekebicho) ya 2022, uzinduzi wa Mtandao wa Kitaifa wa Usambazaji Data wa Mkongo wa Kusambaza Data (NBI) Optic Fiber Network; Mpango wa Maendeleo wa Taifa III (NDP III); Sera ya Kitaifa ya TEHAMA (2014) ikijumuisha miongozo mingine inayohusiana na uchoraji ramani juu ya usimamizi wa data nchini Uganda inaonyesha jinsi data ikijumuisha data ya kibinafsi na ya wafanyikazi imehamishwa katika wigo wa eneo, na uuzaji wa moja kwa moja, mwitikio wa ukiukaji, na vikwazo.

Ingawa Uganda kwa kawaida hutafuta maoni ya umma kuhusu sheria na kanuni zinazopendekezwa zinazohusiana na data, kuna ushahidi mdogo kwamba watunga sera hurekebisha sera zao za usimamizi wa data ili kujibu maswala ya umma, licha ya ukweli kwamba usimamizi wa data, kama vile uchumi unaoendeshwa na data, unaendelea kubadilika, inayoakisi mabadiliko katika teknolojia, jamii, na utaalumu wa watunga sera.³⁶ Hii inaweza kuathiri jinsi mashirika kibinafsi na ya umma yanahitajika kushughulikia maelezo ya kibinafsi

32 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

33 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

34 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

35 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

36 Thomas Struett, Adam Zable, and Susan Ariel Aaronson, Ph.D. 'Global Data Governance Mapping Project Year Two Report' <https://globaldatagovernancemapping.org/images/DataGov-Year-2/year-two-mapping-report-1.pdf> (accessed on 26 December 2022).

wakati vyombo hivi vinakusanya, kuhifadhi, kutumia na kutumia data kibinafsi.³⁷

Hata hivyo, maendeleo muhimu ya sera ni pamoja na Sera ya Data Huria ya 2017 ambayo inalenga katika kufanya data zote za sekta ya umma zifunguliwe kwa chaguo-msingi isipokuwa taarifa na data zinazoweza kutambulika kibinafsi zenye haki za usalama au za kibiashara au uvumbuzi au vikwazo vya kimazingira. Hii inatarajiwa kusaidia kuboresha uwazi na uwajibikaji wa serikali.³⁸ Sheria ya Ulinzi na Faragha ya Data, 2019 pia inadhibiti ukusanyaji, matumizi au ufichuzi, na usindikaji wa data ya kibinafsi, hutoa haki za watu ambao data yao inakusanywa, na wajibu wa wakusanyaji wa data, wachakataji wa data na vidhibiti vya data. Ofisi ya Ulinzi wa Data ya Kibinafsi (PDPO) ilianzishwa mwaka wa 2021 ili kusimamia utekelezaji wa Sheria ya Ulinzi na Faragha ya Data, 2019 kwa kujitegemea..

VITAMBULISHO VYA DIJITALI

Uganda iko mbioni kutekeleza uboreshaji wa mfumo wa vitambulisho vya kitaifa ili kujumuisha Vina saba (DNA), alama za mikono na data ya uchunguzi wa macho kwa maelezo ya mtu binafsi katika daftari la usajili wa kitaifa kuanzia 2024 ili kuondoa uhalifu nchini.³⁹ Kitambulisho cha taifa kimetolewa kwa watu milioni 26 lengo kuu likiwa ni kupata huduma mbali mbali, japo watu watakaokosa kitambulisho hicho wataondolewa katika baadhi ya huduma. Mpango wa vitambulisho vya kidijitali unaweza kuimarisha kutengwa kwa dijitali na ubaguzi wa

makundi yaliyo hatarini kupata huduma za serikali.⁴⁰ Hifadhidata ya kati ya kibayometriki inaweza kukabili hatari za usalama wa mtandao na inaweza kuwa hatarini kwa mashambulizi na hasara lakini bayometriki haziwezi kubadilishwa kwa urahisi kama manenosiri na tokeni.⁴¹ Hakuna vikwazo vinavyojulikana kwa mawasiliano yaliyosimbwa.⁴² Mfumo huo pia unaweza kutumika kwa ufuatiliaji, hasa mfumo ya kibayometriki yenye uwezo wa utambuzi wa uso. Hii huondoa hitaji la idhini kwa sababu inaweza kutumika bila ujuzi au ushiriki wa somo la data.⁴³ Pia inazuia kutokujulikana kwa watumiaji wa mitandao ya kijamii na wanablogu.⁴⁴ Wahusika wa data hawatumi sheria zilizopo kama vile Sheria ya Usajili wa Watu 2015 na Sheria ya Ulinzi wa Data na Faragha ya 2019 ili kutilia shaka hali ya ukusanyaji na matumizi mabaya ya data nchini Uganda.

MFUKO WA HUDUMA KWA WOTE

Nchini Uganda, Hazina ya Huduma kwa Wote ni Hazina ya Maendeleo ya Mawasiliano Vijijini (RCDF) ambayo maeneo yake makuu yanazingatia ufikiaji, muunganisho, uwezo wa kumudu na usawa. RCDF ilianzishwa mwaka 2003 na inasimamiwa na UCC.⁴⁵ Uganda kwa sasa inatekeleza Sera ya RCDF 2017/18 – 2021/22 (RCDF III).⁴⁶ Baadhi ya hati za kitaifa za sera na sheria ambazo zilikuwa chanzo cha mwongozo wa jumla na malengo mahususi ya kutekelezwa na RCDF III ni pamoja na Dira ya Uganda ya 2040, Sera ya Taifa ya TEHAMA (2014), Mkakati wa Sekta ya TEHAMA na Mpango wa Uwekezaji (2015 – 2020) na Sheria ya Mawasiliano

37 <https://globaldatagovernancemapping.org/images/DataGov-Year-2/year-two-mapping-report-1.pdf> (accessed on 26 December 2022).

38 Open Data Policy (May 2017) <https://www.ict.go.ug/wp-content/uploads/2018/06/Open-Data-Policy-First-Draft-vX.pdf> (accessed on 30 November 2022).

39 State of Internet Freedom in Africa 2022 https://cipesa.org/wp-content/files/reports/State_of_Internet_Freedom_in_Africa_2022.pdf (accessed on 29 December 2022).

40 https://cipesa.org/wp-content/files/reports/State_of_Internet_Freedom_in_Africa_2022.pdf (accessed on 29 December 2022).

41 https://cipesa.org/wp-content/files/reports/State_of_Internet_Freedom_in_Africa_2022.pdf (accessed on 29 December 2022).

42 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

43 https://cipesa.org/wp-content/files/reports/State_of_Internet_Freedom_in_Africa_2022.pdf (accessed on 29 December 2022).

44 <https://freedomhouse.org/country/uganda/freedom-net/2022> (accessed on 10 December 2022).

45 <https://www.ucc.co.ug/reports-and-publications/> (accessed on 30 December 2022).

46 Uganda Communications Commission 'RCDF Operational Guidelines 2017/18–2021/22 (RCDF III)' <https://www.ucc.co.ug/wp-content/uploads/2017/09/RCDF-Operational-Guidelines.pdf> (accessed on 19 December 2022).

ya Uganda (2013).⁴⁷

Kuna ukosefu wa ushahidi wa athari za utaratibu wa upatikanaji na huduma kwa wote na shughuli za fedha za huduma hasa katika ngazi za chini za utawala kama vile vijiji na parokia.⁴⁸ kwa sababu upenyezaji wa watu vijijini bado ni mdogo sana na watu wengi katika maeneo ya vijijini bado hawana mawasiliano ya kimsingi.⁴⁹ Kuna mifano michache sana ya mbinu bora kuhusiana na

usimamizi wa Hazina ya Huduma kwa Wote na hata zile zinazoweza kutajwa kuwa mifano bora zina mapungufu yake binafsi. RCDF katika kipindi

cha miaka kati ya 2009 na 2015 iliweza kuchapisha ripoti za mwaka zenye muhtasari mdogo jumuishi wa jinsi fedha zimekuwa zikisimamiwa, hata hivyo, baadhi ya ripoti za kila mwaka zilikosa ripoti za fedha huku ripoti za mwaka na ripoti za fedha kati ya 2015 na 2022 hazikuweza kupatikana mtandaoni. Hata hivyo, Miongozo ya Utendaji ya RCDF 2017/18–2021/22 ilitengenezwa ili kuongoza utekelezaji wake kati ya 2017/18 na 2021/22.⁵⁰

Ujumuisho wa kidijitali umepuuzwa kwa sababu fedha katika nadharia sasa zinasaidia uundaji wa vituo vya simu, lakini sera au shabaha zilizobainishwa za vituo vya simu hazijazingatia upatikanaji na usaidizi ambao watu wenye ulemavu wanahitaji, ikijumuisha walengwa na huduma za moja kwa moja za msaada kwa wasichana. na wanawake.⁵¹ Kwa mfano, kuna Shule za Sekondari 4,511 nchini Uganda. Hata hivyo, kati ya hawa, 903 kati yao wanaungwa mkono na serikali huku 3,608 ni wa kibinafsi au wa jamii. Kwa kudhani kuwa 50% ya hawa tayari wanamiliki maabara ya TEHAMA ama kutokana na afua za awali za RCDF au kupitia uwekezaji wa kibinafsi kungeiacha UCC ikiwa na shule 2,256 kuandaa na takriban dola za Kimarekani 20,000 zinazohitajika kuandaa kila shule na zana za TEHAMA..⁵² Kanuni za Mawasiliano za Uganda (Mfuko wa Huduma kwa Wote na Upataji) za 2019 zinasema katika kifungu cha 13 (2) kwamba "Tume itafuatilia miradi inayofadhiliwa ndani na nje ili kuhakikisha kuwa fedha zinatumiwa kwa mujibu wa masharti ya malipo na Uganda Communications (Universal). Huduma) Kanuni, 2019."⁵³ Hata hivyo, hakuna uwazi katika ni kiasi gani kinahesabiwa, upatikanaji wake, na kama kinatimiza madhumuni

47 <https://www.ucc.co.ug/wp-content/uploads/2017/09/RCDF-Operational-Guidelines.pdf> (accessed on 19 December 2022).

48 <https://www.ucc.co.ug/files/downloads/10%20YEARS%20OF%20RCDF.pdf> (accessed on 4 February 2022).

49 GSMA 'Sub-Saharan Africa – Universal Service Fund study' (September 2014) https://www.gsma.com/publicpolicy/wp-content/uploads/2016/09/GSMA2014_Report_SubSaharanAfricaUniversalServiceFundStudy.pdf (accessed on 26 December 2022).

50 Reports and Publications <https://www.ucc.co.ug/reports-and-publications/> (accessed on 05 February 2023).

51 https://www.gsma.com/publicpolicy/wp-content/uploads/2016/09/GSMA2014_Report_SubSaharanAfricaUniversalServiceFundStudy.pdf (accessed on 26 December 2022).

52 <https://www.ucc.co.ug/wp-content/uploads/2017/09/RCDF-Operational-Guidelines.pdf> (accessed on 19 December 2022).

53 Universal Services and Access Fund 2019 <https://www.ucc.co.ug/wp-content/uploads/2021/10/Universal-Services-and-Access-Fund-2019.pdf> (accessed on 29 December 2022).

halali. Ingawa hazina hiyo imeanzishwa kushughulikia mahitaji ya muunganisho ya baadhi ya jumuiya ambazo hazijaunganishwa, bado kuna mengi ya kufanywa katika kuongeza kazi yake na kuleta athari.

MAENDELEO KATIKA TEHAMA NA TEKNOLOJIA ZINAZOIBUKA MIKAKATI YA AKILI BANDIA(AI)

Mageuzi ya haraka ya TEHAMA yamesababisha kuongezeka kwa maendeleo ya teknolojia mpya au ibuka ambayo inaweza kusababisha kuongezeka kwa kiwango cha udhibiti wa mbali kupitia masahihisho ya programu, ikiwa ni pamoja na ukusanyaji wa data kuhusu watumiaji bila mtumiaji kujua jambo ambalo linaweza kusababisha usalama na wasiwasi wa faragha.⁵⁴

Mikakati ya Kitaifa ya Akili Bandia (AI) ni muhimu sana katika kufikia malengo ya maendeleo endelevu. Hata hivyo, ni muhimu kuelewa jinsi jamii zinavyobadilishwa na teknolojia mbovu. Mantiki ya miundo ya biashara ya mitandao ya kijamii na mifumo ya viwango vya Akili Bandia (AI) imekuwa na athari mbaya kwa vyombo vya habari, ikidhoofisha zaidi uhuru wa vyombo vya habari na haki za uhuru wa kujieleza na kupata habari..⁵⁵

Uganda imeunda kikosi kazi cha kitaifa kushauri serikali kuhusu kuendeleza maendeleo ya kiteknolojia kutoka mapinduzi ya nne ya viwanda ili kuharakisha maendeleo ya uchumi wa nchi.⁵⁶ Pamoja na hayo, Uganda pia inashirikiana na kampuni kubwa ya teknolojia ya China, Huawei,

kuzindua mfumo wa uchunguzi wa utambuzi wa uso unaotumia Akili Bandia(AI) kutambua na kuweka utambulisho wa watu wanaotembea katika maeneo ya umma ili kupambana na uhalifu.⁵⁷

Mnamo mwaka wa 2018, Uganda ilianzisha Kikosi Kazi cha Kitaifa cha Wataalamu wa Mapinduzi ya Nne ya Viwanda ambacho pia kimejumuiisha matokeo kutoka kwa tathmini ya fursa na utayari, tathmini ya nchi rika, na mchakato mpana wa mashauriano ya wadau wa ndani ili kuakisi malengo ya maendeleo ya nchi. Mkakati wa Kitaifa wa 4IR wa Uganda unabainisha maeneo muhimu ya fursa ambapo teknolojia ya 4IR inaweza kuchangia mafanikio madhubuti katika malengo ya maendeleo ya Uganda.⁵⁸ Kufikia maono ya 4IR ifikapo 2040 kutahitaji mikakati kusaidia uzalishaji mali na kuibuka kwa tasnia zenye ushindani wa kimataifa.⁵⁹ Hata hivyo, katika sera za maendeleo za nchi, ikiwa ni pamoja na Dira ya 2040, mpango wa tatu wa maendeleo wa taifa (NDPIII), na Dira ya Dijitali ya Uganda, maono ya wazi yamebainishwa kwa siku zijazo.⁶⁰ Mfumo wa maadili wa Akili Bandia(AI) unapaswa kuzingatia zaidi kasi ya uvumbuzi wa kiteknolojia kwenye mgawanyiko wa dijiti; hatari za kuunda aina mpya za kutengwa; upendeleo uliowekwa ndani ya algorithms, ikijumuisha upendeleo wa kijinsia; ulinzi wa faragha na data ya kibinafsi; usumbufu wa mifumo ya utawala; masuala ya usambazaji wa haki wa faida na hatari; athari juu ya ajira na mustakabali wa kazi; haki za binadamu na utu; uwazi, uwajibikaji, wajibu; usalama na hatari zinazotokana na matumizi mawili ya teknolojia. Kwa mfano, matumizi ya Akili Bandia(AI) kuwasifu

54 <https://www.ucc.co.ug/wp-content/uploads/2017/09/RCDF-Operational-Guidelines.pdf> (accessed on 19 December 2022).

55 Resource Guide on AI Strategies (June 2021) https://sdgs.un.org/sites/default/files/2021-06/Resource%20Guide%20on%20AI%20Strategies_June%202021.pdf (accessed on 29 December 2022).

56 Government of Uganda-Huawei Facial Recognition System (Oct 24, 2022) <https://oecd.ai/en/dashboards/policy-initiatives/http:%2F%2Faiipo.oecd.org%2F2021-data-policyInitiatives-27386> (accessed on 24 December 2022).

57 <https://oecd.ai/en/dashboards/policy-initiatives/http:%2F%2Faiipo.oecd.org%2F2021-data-policyInitiatives-27386> (accessed on 24 December 2022).

58 Uganda's National 4IR Strategy <https://ict.go.ug/wp-content/uploads/2020/10/Executive-Summary-Ugandas-National-4IR-Strategy.pdf> (accessed on 29 December 2022).

59 Uganda's National 4IR Strategy <https://ict.go.ug/wp-content/uploads/2020/10/Executive-Summary-Ugandas-National-4IR-Strategy.pdf> (accessed on 29 December 2022).

60 Uganda's National 4IR Strategy <https://ict.go.ug/wp-content/uploads/2020/10/Executive-Summary-Ugandas-National-4IR-Strategy.pdf> (accessed on 29 December 2022).

watu kulingana na taarifa zao za kibinafsi ni kipengele kikuu cha ufuatiliaji wa ubepari, na bado umefichwa kwa siri.⁶¹

Ujumuishaji wa TEHAMA katika Mpango Kazi au Mikakati ya Kitaifa

Uganda ilipitisha Mpango wake wa tatu wa Utekelezaji wa Kitaifa (NAP) mnamo 2021 kwa kipindi hicho 2021-2025.⁶² Hata hivyo, serikali ilitengeneza mkakati wa serikali ya kidijitali kama mradi wa ufuatiliaji wa

61 Tara Davis & Murray Hunter 'What Companies and Government Bodies Aren't Telling You About AI Profiling' (October 6, 2022) <https://cipesa.org/2022/10/opinion-what-companies-and-government-bodies-arent-telling-you-about-ai-profiling/> (accessed 29 December 2022).

62 [http://1325naps.peacewomen.org/index.php/uganda/#:~:text=Uganda%20adopted%20its%20third%20National,National%20Action%20Plan%20\(NAP\)](http://1325naps.peacewomen.org/index.php/uganda/#:~:text=Uganda%20adopted%20its%20third%20National,National%20Action%20Plan%20(NAP)) (accessed on 30 December 2022).

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<p>uundaji wa Usanifu wa Biashara wa Serikali (GEA) na Mfumo wa Kuingiliana kwa Serikali Mtandao (eGIF) kwa Uganda.⁶³ Mkakati huo unawakilisha dira ya Serikali ya Uganda na mahitaji yake ya kufanya kazi kwa raia wa Uganda na wafanyabiashara katika miaka mitano ijayo.⁶⁴</p> <p>Hitimisho na Mapendekezo</p> <p>Hitimisho</p> <p>Upatikanaji wa mtandao ni haki ya msingi ya binadamu. Serikali ya Uganda bado inaendelea kuminya uhuru wa vyombo vya habari, haki ya uhuru wa kujieleza, na upatikanaji wa habari kwa kuweka sera zisizofaa za serikali, shabaha ya</p> <p>63 Digital Government Strategy https://www.nita.go.ug/sites/default/files/2022-02/Digital%20Government%20Strategy%20-%20Draft.pdf (accessed on 29 December 2022).</p> <p>64 https://www.nita.go.ug/sites/default/files/2022-02/Digital%20Government%20Strategy%20-%20Draft.pdf (accessed on 29 December 2022).</p>	<p>Kushiriki kikamilifu katika michakato yote ya mapitio ya serikali ya Uganda na Baraza la Haki za Kibinadamu la Umoja wa Mataifa na Tume ya Afrika ya Haki za Kibinadamu na Watu ili kuhakikisha kwamba serikali inaripoti ukweli kuhusu utendaji wao na kutoa wito wa kulindwa uhuru wa kujieleza, ufikiaji. kwa habari, ulinzi wa data, na faragha ambayo imehakikishwa katika vyombo vya kimataifa na kikanda ambavyo Uganda ni mshiriki.</p> <p>Kuendelea kutetea maendeleo na utekelezaji wa sera ya TEHAMA ambayo inakuza uhuru wa kujieleza Sekta binafsi Tumia teknolojia ya uvumbuzi, uzalishaji wa kiuchumi na utoaji wa huduma.</p> <p>Haja ya kuhimiza uchapishaji wa ripoti za uwazi na sekta za mawasiliano ili umma kutambua ni taarifa gani za kibinafsi ambazo serikali imepata kuzifikia.</p> <p>Kuna haja ya vidhibiti vya data kutii Kifungu cha 29 cha Sheria ya Ulinzi na Faragha ya Data, 2019 kwa kujisajili kwenye Ofisi ya Ulinzi wa Data ya Kibinafsi.</p>	<p>binadamu katika matumizi ya Aliku bandia (AI) nchini Uganda.</p> <p>Serikali inapaswa kuja na mkakati wa kitaifa wa Aliku bandia (AI) ili kuhakikisha ulinzi wa haki za binadamu katika usambazaji wa teknolojia ndani ya nchi. Kuna haja ya kuhakikisha kujumuishwa, usalama, faragha na umiliki wa data katika mifumo ya utambulisho wa kidijitali, na kuunga mkono ushirikiano na kutoegemea upande wowote wa mifumo ya utambulisho wa kidijitali kama sehemu ya ajenda yake ya mabadiliko. Ushirikishwaji wa umma au kampeni za uhamasishaji kuhusu haki za kidijitali na ushirikishwaji nchini Uganda. UCC inapaswa kushirikiana na mashirika ya kiraia katika juhudi za kukuza ujuzi wa kidijitali na uvumbuzi.</p> <p>Tumia mbinu ya washikadau mbalimbali ambayo inahimiza uelewa wa usimamizi wa mtandao ndani ya nchi, hasa kwa watunga sera wakuu.</p> <p>Kupunguzwa kwa ushuru unaotozwa kwa vifaa na muunganisho wa intaneti ili kuboresha uwezo wa kumudu vifaa na vifurushi vya data ya mtandao..</p> <p>Asasi za kiraia</p>

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<p>mashambulizi ya mara kwa mara ya kiufundi, kukamata na kuvamia nyumba za waandishi wa habari, walengwa wa wakosoaji na viongozi wa upinzani kwa ufuatiliaji, mateso, na kuwekwa kizuizini. Ingawa hakujaripotiwa kukatizwa kwa muunganisho, uhuru wa kujieleza bado unaendelea kukiukwa kwa njia mbalimbali.</p> <p>Pendekezo</p> <p><i>Serikali</i> Kuna haja ya kurekebisha Hazina ya Huduma kwa Wote na kuifanya kuwa taasisi tofauti, na inayojitegemea isiyoingiliwa na mambo ya kisiasa ili kufikia madhumuni yake ya kukuza ufikivu na kujumuishwa nchini Uganda. Imarisha uratibu wa kitaasisi katika taasisi zote zinazohusika za sekta ya umma ili kukidhi mahitaji na usambazaji wa haki za kidijitali nchini Uganda. Ni lazima serikali ifanye utafiti kuhusu Aliku bandia (AI) na kutathmini jinsi uwezo wa Aliku bandia (AI) umebadilika na athari zake kwa siku zijazo ili kuhakikisha mbinu inayozingatia haki za</p>	<p>Kufanya ukaguzi wa mazoea ya ndani ili kuhakikisha ufuasi wa TEHAMA na sheria zinazohusiana na mtandao na kutoa ripoti ya uchambuzi ya kila mwaka kuhusu hali au athari za shughuli za sekta ya kibinafsi kwenye haki za kidijitali nchini Uganda.</p>	<p>Unda mwongozo wa kitaifa wa marejeleo kuhusu mikakati ya haki za kidijitali nchini Uganda ili kujadili masuala yanayohusiana na haki za kidijitali ili kukuza mijadala yenye maana zaidi kuhusu maazimio yanayohusiana na haki za kidijitali.</p> <p>Tetea intaneti inayojumuisha wote, isiyolipishwa, iliyo wazi, salama na salama (F.O.S.S) kwa wote na ujenge uwezo wa jumuiya za ngazi ya chini kurudisha nyuma dhidi ya na kutetea intaneti isiyolipishwa na iliyo wazi kutokana na kutengwa kidijitali.</p>

     @ParadigmHQ

www.paradigmhq.org

Hakimiliki © 2023